Dun Ludovik Mifsud Tommasi

Nominat l-ewwel Arċipriet ta' Ħaż-Żebbuġ f'egħluq il-mitejn sena minn twelidu

Mill-Kan. Ġużepp Bonello

Wieħed mis-saċerdoti li kien ġawhra tal-kleru Malti, u l-unur ta' belt twelidu Bormla, żgur li kien il-qassis Bormliż Dun Ludovik Mifsud Tommasi, li din is-sena jaħbat egħluq il-mitejn sena mit-twelid tiegħu li ġara f'Bormla fit-18 ta' Novembru, 1796. Dun Lodovico kien qassis ħabrieki, qaddis u għaref illawrjat fit-Teoloġija u d-Drittu, oratur mill-aqwa, predikatur u konfessur tal-kleru, Monsinjur tal-Kattidral, poeta u kittieb tal-Malti u l-ewwel wieħed li ħass il-ħtieġa fil-Liturġija, fit-talb u fil-funzjonijiet tal-Knisja jintuża l-ilsien tal-Poplu - Il-Malti.

Dan il-qassis Bormliż twieled f'Bormla fis-sena 1796; studja fl-università ta' Malta fejn ħa d-Dottorat fit-Teoloġija (S.Th.D.) u kien ordnat qassis mill-Isqof Ferdinandu Mattei fil-21 ta'Marzu 1821. Studja wkoll f'Ruma fejn ħa d-Dottorat fil-Liġi Kanonika u Ċivili (Juris Utrisque Doctor). Kien igħallem għall-ewwel fis-Seminarju ta' l-Imdina u wara bagħtuh igħallem fis-Seminarju tal-Furjana. Kien jagħmel ħafna xogħol pastorali fil-parroċċa ta' Bormla, u bħala predikatur kien magħruf bħala wieħed mill-aqwa oraturi ta' Malta.

Il-Papa Piju VIII ħatru bħala l-ewwel Arċipriet tal-Parroċċa ta' Ħaż-Żebbuġ, iżda din il-ħatra qatt ma ġiet ikkonfermata mill-Kurja ta' Malta. Ġie nominat ukoll Arċipriet tal-Kattidral ta' Malta, iżda Dun Ludovik deherlu li m'għandux jaċċetta din in-nomina. Fis-sena 1834 fetaħ skola fil-belt għat-tagħlim tal-lingwi, letteratura, filosofija u xjenza.

Fl-1857 laħaq Kanonku tal-kolleġġjata ta' Bormla, fejn ħa l-pussess fit-2 ta' Jannar 1858. Meta kellu 72 sena ġie maħtur Monsinjur tal-kattidral ta' Malta, fejn ħa l-pussess fil-15 ta' Ġunju 1868. Kien ukoll eżaminatur tal-Kurja ghall-Kleru ta' Malta.

Miet fl-Imdina meta kellu 83 sena fit-23 ta' Ottubru 1879, meta kien diġà tilef id-dawl ta' għajnejh. Ġie midfun fil-Kattidral ta' Malta.

POETA U KITTIEB TAL-MALTI

Qabel il-Konċilju Vatikan II, u qabel il-Papa Giovanni XXIII, il-Kanonku Mifsud Tommasi daqs kważi mitt sena qabel ħass il-ħtieġa li fil-Liturġija, fit-talb u fil-funzjonijiet tal-Knisja jintuża l-ilsien tal-poplu - il-Malti. Dun Ludovik ħass il-Latin huwa dejjem ilsien diffiċli għall-fidili, u għalhekk, minkejja li dak iż-żmien il-Malti kien għadu ma qabadx art bħala lingwa letterarja, fis-sena 1853 hu kien diġa' ttraduċa mill-latin ħafna Innijiet tal-brevjar u tal-Missal Ruman.

Hu stess igħidilna x'kien li ħajru jagħmel dawn l-innijiet. "Jiena", kiteb Dun Ludovik, "ġibt dawn l-innijiet bil-Malti biex min ma jifhimx il-Latin jista' jifhem, itiegħem, jitgħallem u jgħallem fuq kollox lil dawk li ma jafux ..."

Kiteb aktar minn 500 kurunelli (innijiet) u kien iqassamhom b'xejn lill-poplu. Ħafna minn dawn il-kurunelli għadhom jintużaw sal-lum fil-parroċċi tagħna. Qabel, kien ħareġ xi poeżiji bit-Taljan u meta xjieħ, għalkemm tilef id-dwl t'għajnejh, xorta baqa' jikteb il-poeżiji bil-Malti, u, sa sena qabel ma miet, insibuh jikteb fil-"Ħabbar Malti".

L-INNIJIET IMQADDSA

L-isbaħ xogħol letterarju tiegħu huma "INNIJIET IMQADDSA", li fihom insibu tant poeżiji sbieħ li trid ktieb sħiħ biex tikkummenta fuq kull waħda minn dawn il-poeżiji. Dun Karm, il-poeta Nazzjonali tagħna, mar jagħmel studju speċjali fuqhom fis-sena 1930, u hekk ikkummenta: "Dun Ludovik Mifsud Tommasi kien il-bniedem mogħni bl-isbaħ kwalitajiet ta' poeta, teknika fil-versi,

tħaddim bis-sengħa tal-kelma Maltija u sentimenti għanja ta' mħabba kbira ... L-innijiet Imqaddsa nistgħu nqisuhom bħal baħar kbir li minnu nistgħu nixorbu kull ħin u kull waqt li rridu idejat ta' bena u fejda". Anke l-poeta Bormliż Ġużè Chetcuti mar jagħmel studju speċjali fuq dawn l-innijiet u mar isejjaħ dawn il-poeżiji "ġawhra prezzjuża fil-letteratura ta' Isienna".

IL-KWADRU SANTWARJU TAL-KOR

L-ebda monument, l-ebda lapida, l-ebda tifkira, l-ebda triq ma għandna għal dan il-Bormliż famuż. Is-soltu tagħna! Iżda, żgur li l-ikbar tifkira għażiża li għandna ta' Mifsud Tommasi huwa l-kwadru - Santwarju tal-Kor tal-Parroċċa ta' Bormla. - l-iktar ħaġa għażiża u devota li għandna fil-parroċċa tagħna. L-idea ta' dan il-kwadru devot kienet tal-Kanonku Mifsud Tommasi li minn butu ħallas l-ispejjeż meħtieġa.

Il-pittur Pietru Pawl Caruana, li pinga dan il-kwadru, jirnexxilu b'għajnuna u s-suġġerimenti tal-għaref saċerdot Dun Ludovik joħloq wieħed mill-isbaħ kwadri l-aktar artistiċi li l-Arti Maltija qatt setgħet tipproduċi f'dawk li huma suġġetti reliġjużi. L-arma ta' Mifsud Tommasi tinsab impittra fir-rokna tal-kwadru.

Tajjeb, għalhekk, li meta nkunu nitolbu u nħarsu lejn il-Madonna tal-Kor, niftakru wkoll f'dan is-saċerdot Bormliż li kien gawhra tal-Kleru Malti u unur ta' art twelidna.

REFERENZI

Arkivju - Kanċellerija Kurja.
Wirt il-Muża, paġ. 28 - 30.
Cospicua, Ġużè Chetcuti - April 1959.
Heritage, No. 19.
Times of Malta, Ġużè Aquilina, Feb 14, 1978.
Leħen il-Banda San Ġorġ. J. Bonello, 1978.